

Psykiske lidelser hos barn og unge

Pål Surén

*Lege og forsker, Avdeling for barns helse og utvikling,
FHI*

**Ungt utenforskap
4. desember 2018**

«Stadig flere jenter trenger hjelp»

«Andelen jenter mellom 15 og 20 som får diagnostisert en psykisk lidelse har økt med 40% på fem år. Hva er det som skjer med jentene? Blant de yngre, er det guttene som oftest får diagnostisert psykiske lidelser, og hos dem er det utviklingsforstyrrelser og atferdsforstyrrelser som dominerer.»

Psykiske lidelser hos barn og unge

Innhold i presentasjonen

- Begrepet psykiske lidelser
- Hovedfunn i rapporten
 - De vanligste diagnosene
 - Kjønnforskjeller
 - Endringer over tid
- Hvorfor øker andeler med diagnoser hos tenåringsjenter?
- Data fra helsevesenet sammenlignet med data fra befolkningsundersøkelser
- Hvor gode er data fra helsevesenet? Hvor pålitelige er diagnosene?
- Betydning for skole og arbeidsliv

Hva er psykiske lidelser

Utviklingsforstyrrelser

- Psykisk utviklingshemming
- Autisme
- ADHD
- Språkforstyrrelser
- Lærevansker
- Motoriske forstyrrelser
- Tourettes syndrom
- Andre tic-lidelser

Vanlige lidelser

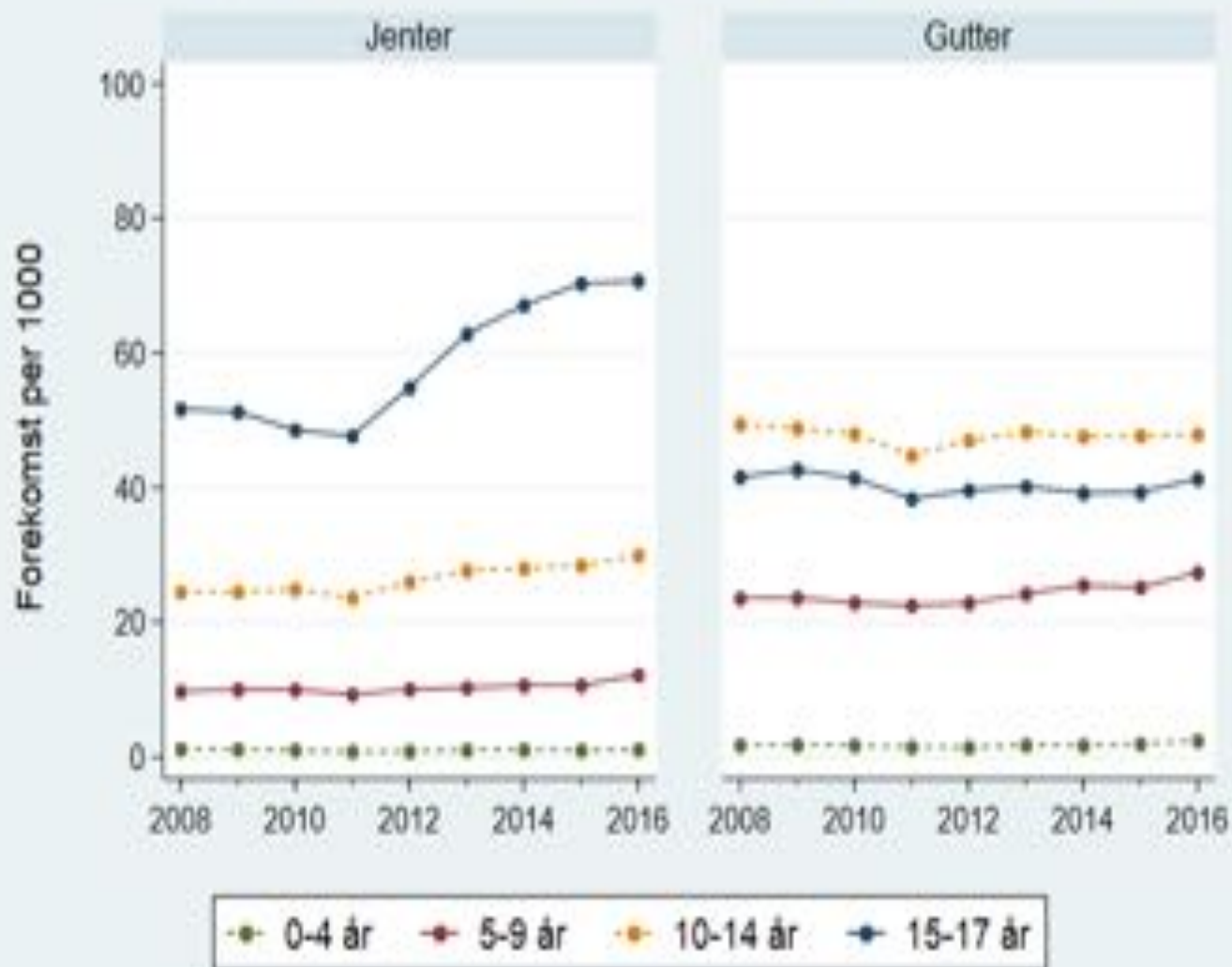
- Depresjon
- Angstlidelser
- Tilpasningsforstyrrelser
- Spiseforstyrrelser
- (Bipolar lidelse)
- (Schizofreni)

- Trasslidelse

- Alvorlig atferdsforstyrrelse

Atferdsforstyrrelser

Psykiske lidelser hos barn og unge 2008-2016

De vanligste diagnosene

Gutter

- ADHD
- Autisme
- Depresjon
- Angstlidelser
- Tourettes syndrom
- Atferdsforstyrrelser

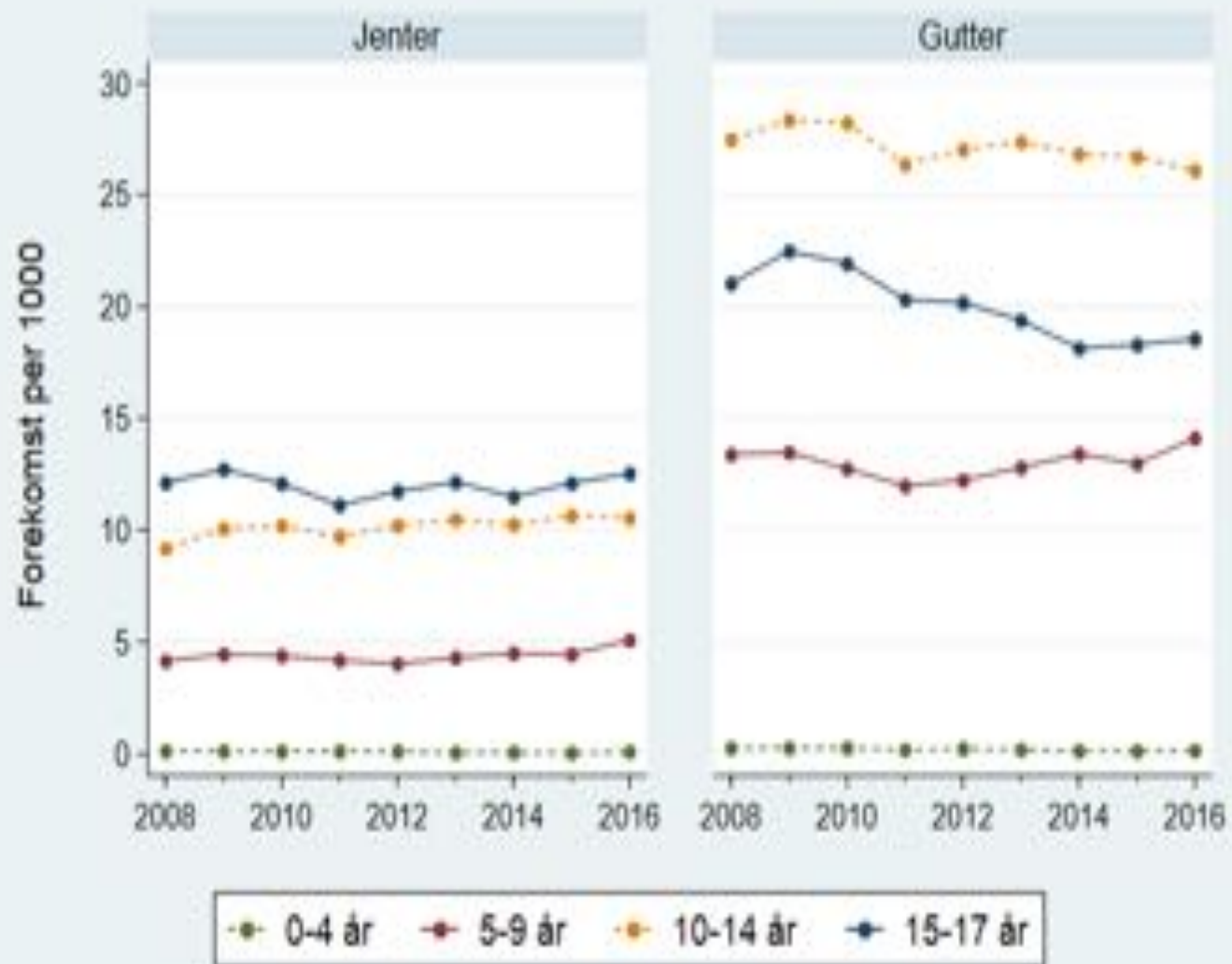
Jenter

- Depresjon
- Angstlidelser
- Tilpasningsforstyrrelser
- Spiseforstyrrelser
- Språkforstyrrelser
- Lærevansker
- Motoriske forstyrrelser

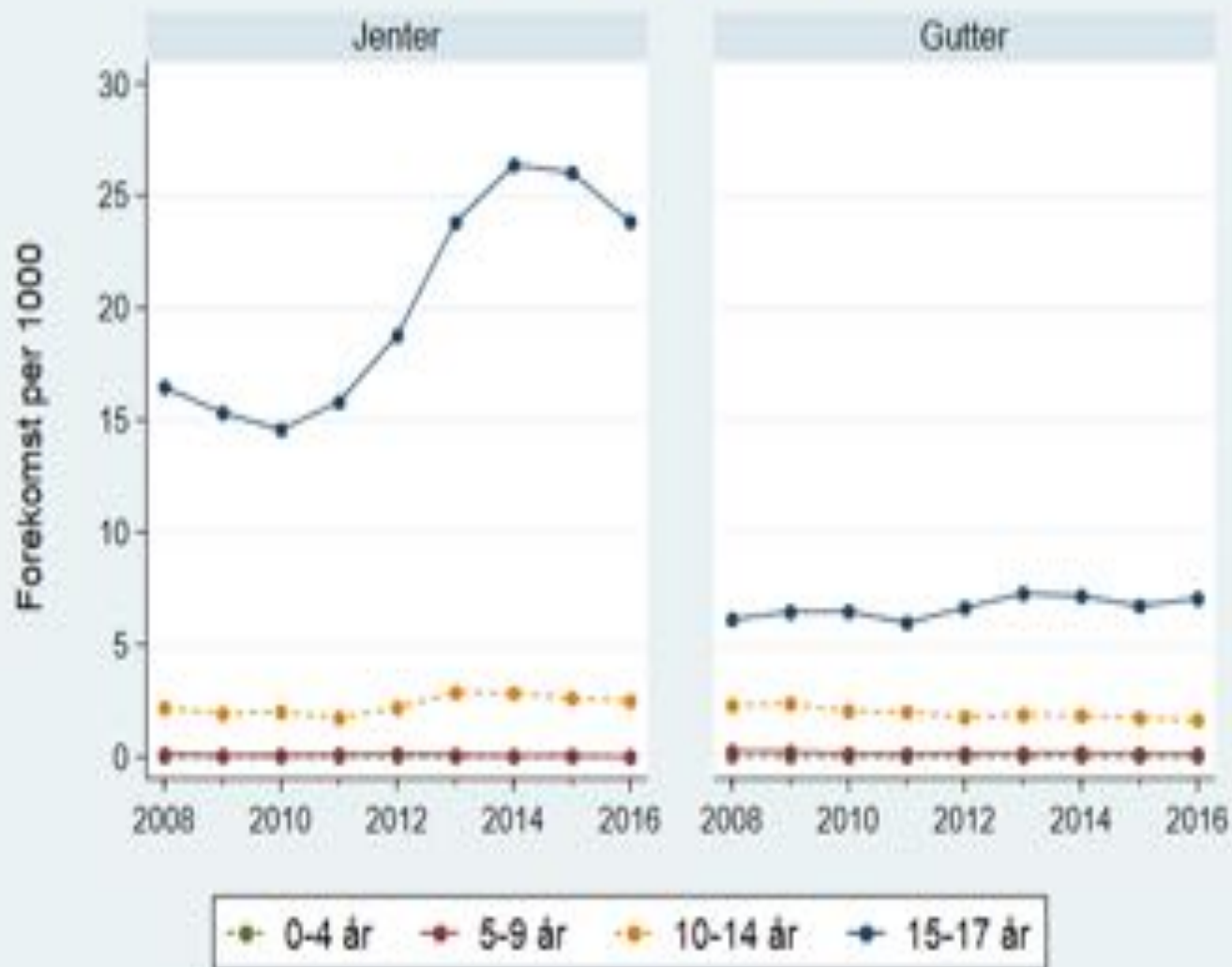
Mangler gode data for

- Psykisk utviklingshemming

ADHD 2008-2016

Depresjon 2008-2016

Hvorfor øker andelene med diagnose hos tenåringsjenter?

- Endret diagnosepraksis? Da burde andelene også økt i andre grupper
- Ungdata: Økende andel med høy score for depresjonssymptomer
 - Økning for «bekymring», «håpløshet med tanke på fremtiden», «følt at alt er et slit»
 - Ingen økning for «følt deg deprimert, trist eller ulykkelig»
- Paradoks: Det store flertallet rapporterer om god livskvalitet
 - 90% fornøyd med livet
 - 92% trives på skolen
 - 83% fornøyd med foreldrene
 - 90% har en fortrolig venn
- Livet oppleves som mer slitsomt, men man føler seg ikke mer nedstemt?

Hvorfor øker andelene med diagnoser hos tenåringsjenter?

- Kan også være et tegn på mestring – jenter søker hjelp når det trengs
- Jentenes diagnoser er «lettere» enn guttenes diagnoser
- «Stress og press» – har dette økt brått etter 2010?
- Nettbrett, smarttelefoner og sosiale medier
 - Masseutbredelse fra 2010 – flertallet bruker >3 timer daglig foran skjerm
 - Hvordan påvirkes søvn og psykisk helse?
 - Jenter mer påvirkelige enn gutter?

Hvor gode er data fra helsevesenet?

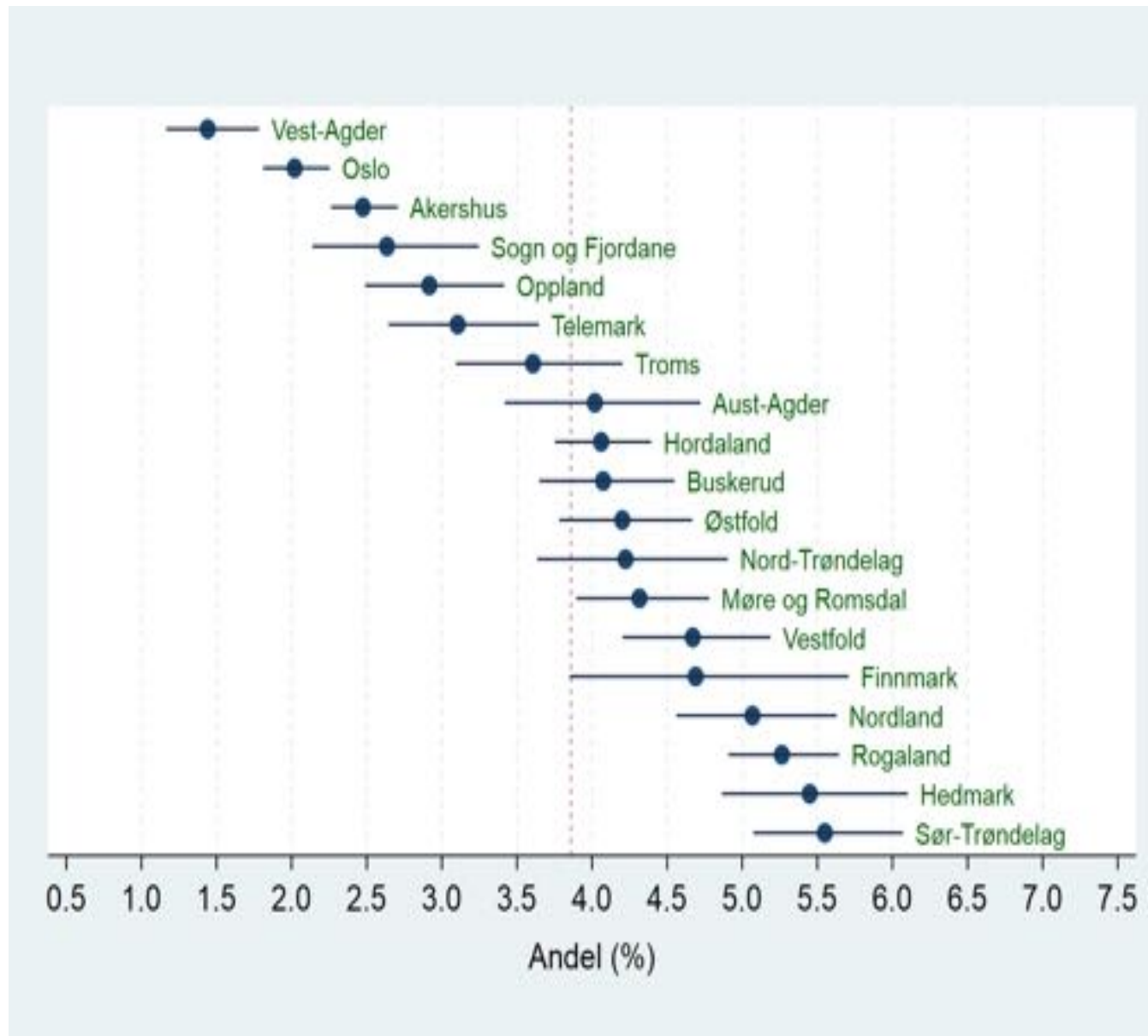
- Gir data fra helsevesenet et godt bilde av reell sykkelighet?
- Hvordan er kvaliteten på diagnostikken?
- Store fylkesvise variasjoner i diagnosebruk – hvorfor?
- Foregår det overdiagnostikk?
- Er det mange med reelle lidelser som ikke fanges opp – underdiagnostikk?

Data fra befolkningsundersøkelser

Spørreskjemaer og kliniske intervjuer

- Ikke utført slike undersøkelser hos ungdom i Norge
- Storbritannia: 12% av tenåringer tilfredsstilte kriterier for psykisk lidelse
 - Høyere andeler for depresjon, angstlidelser og atferdsforstyrrelser enn i norske registerdata
 - Lavere andeler for ADHD
- USA: Tilsvarende andeler 13-23%
 - Høyere andeler for alle typer lidelser

Andel med ADHD ved 12 års alder

Hva trenger vi av mer kunnskap?

- Finne årsaker til økningen i diagnosebruk hos tenåringsjenter
 - Effekter av skjermbruk og sosiale medier
- Diagnosebasert befolkningsundersøkelse hos ungdom
- Mer kunnskap om diagnosekvalitet
- Mer kunnskap om forløp og prognose av psykiske lidelser hos barn og unge

Psykiske lidelser og arbeidslivet

- Ingen diagnoser er i utgangspunktet noe hinder for deltagelse i vanlig arbeidsliv
 - (med unntak av psykisk utviklingshemming og alvorlige psykoselidelser)
- Vær opptatt av funksjon heller enn diagnose
 - Diagnose gir ikke fullstendig bilde – våg å stille kritiske spørsmål
- Depresjon, angstlidelser, tilpasningsforstyrrelser og spiseforstyrrelser: Oftest forbigående
 - Forekommer oftest hos normalutviklede barn og unge
- Utviklingsforstyrrelser: Kan vokse seg ut av disse, men har ofte permanente vansker
 - Kan trenge varig tilrettelegging

Takk for
oppmerksomheten